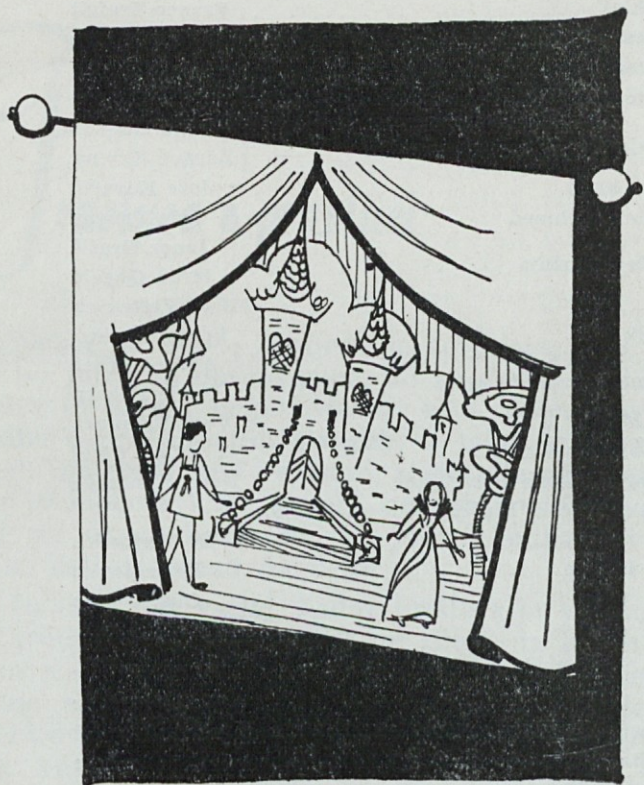


frana milčinskega



mogočni prstan

GLEDAŠKI LIST PREŠERNOVEGA GLEDALIŠČA

FRAN MILČINSKI • MOGOČNI PRSTAN

PRAVLJICA

igrajo

Kraljica vil	Nedeljka Kacinova
Vila Dragomila	Nada Bavdaževa
	Miča Fajonova
Tri vile varuhinje zakladov	Magda Kotlovškova
	Dragica Hočevarjeva
Car Aleš	France Trefalt
Princesa Vijola	Anka Cigojeva
Minister Rigomir	Jože Zupan
Minister Rogoslav	Mirko Cegnar
	Tone Dolinar
Strežaja	Zdravo Krvina
Deveti kralj	Jože Kovačič
Minister Mehmed	Jože Pristov
	Janez Grašič
Dva črna suznja	Jardo Gogala
Sluga	Milan Vertovšek
Glasnik	Franci Juvan
	Andrej Perne
Dva moža iz ljudstva	Pavle Pokorn
Mati Marta	Vera Kalanova
Stanko, njen sin	Laci Cigoj
Evfemija, rojena Prezeljtajg	Neda Sirmikova
Tonček, Tinček, Binček, Mirkec, Markec	
	Lojze Vertovšek
Trije škratje	Lojze Jenko
	Gustl Perne

sodelovali so

Režija	Vladimir Štiglic
Scena	Vlado Rijavec
Kostumi	ing. arh. Lipužič
Scenska glasba	Marjan Vodopivec
Koreograf	Lidija Lipužič-Scotler
Inspicent	Tone Dolinar
Šepetalka	Minka Simenc
Lasuljarka	Vera Srakar
Razsvetljava	Stane Kropar
Odrski mojster	Janez Kotlovšek
Slikarska dela	Saša Kump
Tehnično vodstvo	Vladimir Štiglic

PREMIERA • KRANJ • 22. XII. 1956 OB 16. URI

P

pravljica o pravljici

Nekoč je bilo ..., morda je še danes, kdo ve — znabiti bo jutri, za deveto goro, ali za deseto vodo, je dejala babica in začela pripovedovati vsak večer nove čudovite zgodbe o prečudovitih stvareh — take, ki ob njih človek pozabi na pusti, sivi vsakdan, si goljufa celo lačni želodec (vse je mogoče!) ter pozabi na svoj oguljeni suknjič pa tudi na druge bridkosti, ki jih je tolikanj v človeških srcih, kolikor zvezd na nebu ...

In tako nas vselej, kadar prištorklja v hišo glumačev in čarodejev otročad — tja na zimo, da bo tudi ona deležna v tej naši „tovarni človeških sanj“ ščepca sreče, občine spomin na tisto nedopovedljivo in neponovljivo veliko doživetje, ki ga prineso s seboj mrazovi, sneg, kuštrasta burja, kmečke peči, zakurjene sobe z nadihom pravljič z dedki in babicami.

To je čas velikega pričakovanja. Pravljičica in pričakovanje pa sta kakor brat in sestra, porojena po istem očetu in istem pravzroku človeških sanj in snovanj, ki mu z navadnim jezikom kratkomalo pravimo človeška beda.

Zato, da bi si potešil to bedo, se vsaj v domišljiji izkopal iz težav — teh je nemalo prestal človeški rod — saj ga od vekomaj tareta glad, mraz in še bolj krivični red — si je v pravljicah izsanjal pričarani svet etičnega sožitja, pravičnosti, vseh blagodat in dobrin polni svet, zakaj v resničnem življenju je bil venomer suženj neukrotljive narave, samosilništva, ki je napravilo iz pravice deklo brezvestne moči, iz resnice pa domeno za laž in prevaro. Sirotna dobrot, pastorka malomeščanskih čednosti je s čednostjo vred rinila v ogabno hinavstvo. Ljubzen, ta prečudna stvar, tako so te častili kakor nezalužen denar!

Pa koliko je še vseh teh lepih besed in čednosti, milijonkrat oskrunjenih in še večkrat resničnih, na žalost prevečkrat le v pravljici...

Da v pravljici in bajki. Ti dve sta večno — vse od takrat, ko jih je izsanjal trpeči človek, neizprosno pravični — pravičnim, zlobni — zlobnim, pošteni — dobrim in lepi vsem, ki so dobrega srca... S to svojo neprimerno doslednostjo sta prepotovali vse kontinente in združili vse tisto, kar pošteno misli proti zlu!

V premagovanju zla sta si izmislili leteče preproge, in v težnji po osvoboditvi človeka, čudežne palice, kamne, cvetove in rože zaupanja in vere v vsečloveško dobro, ki bo nekoč premagalo zlo.

Pravljica ni nikdar poznala rasnega sovraštva. Omiljena črna, rdeča ali rumena sirota se je v fantazijskem svetu brezimnega stvaritelja vseh časov zmeraj prebila skozi grozo nasilne nadutosti belih oblastnikov, brezsrčnih nosilcev samodrštva in pretkano umazane samozvanosti, ki jim je stregla po življenju. Človek iz najglobljih nižin ljudstva — opevani pastir in hlapec sta njena najljubša prijatelja! Še več — edina moralna upravičenca, da vladata svetu, ker sta se z delom svojih rok in bistrumjem razuma povzpela v boju zoper proslule cesarje, kralje in kneze do ljudskih voditeljev!

Ustvarjalni genij človeštva dan za dnem pretvarja velike, fantastično gorostasne zamisli „bolnih“ sanjačev.

Sen o leteči preprogi je uresničen. Človek-ptica, o katerem sta sanjala vsemisleči Grk in človek-bog Leonardo — je živa stvarnost! Čudežni kamen vsevidec iz Tisoč in ene noči — ideja modernega radarja! Pa je vendar na svetu še vedno vse polno neukih in zanemarjenih ljudi: lačnih in žejnih, izkoriščanih in zapuščenih, takih, ki namesto mastne krače za kosilo premnogokrat poslušajo pripovedovalca skrivnostnih bajk in ob pravljici o srečnem in lepem življenju upirajo svoje poševno mežikajoče oči v nesluteno veliko človeško bodočnost!

Poslušajo in verjamejo. Zakaj vse pravljice se srečno končajo z večnim porazom zla! Pri tem pa si mislijo: „Nekoč bo...“



O vsem tem nam pripoveduje pravljica o „Mogočnem prstanu“, ki jo je Fran Milčinski napisal slovenski mladini v dramski obliki po ljudskih motivih, kakor jih je dobil v pesmi **Pastirček** pri Matiji Valjavcu. Od tistih dob, ko je nastala ta pravljica v domišljiji preprostega gorenjskega človeka, so se kralji, cesarji pa tudi drugi možje te vrste močno spremenili, zato ji je še marsikaj dodal! Ošibal je z njo našo malomestno, preprostega človeka prezirajočo gospodo pa tudi vse mogoče ministre Rigormirje in Rogoslave, ki imajo na skrbi blaginjo in blagor ljudstva.

Zgodovinsko je res, da je imel pred očmi naš pred-aprilski čaršijski dvor, toda njegova satirična pravljica za mlade in odrasle bo kljub zgodovinski opredeljenosti in dramaturški nedograjenosti (razvlečenost v drugem delu!), še vedno izpričevala, da sodi med najlepše stvaritve v naši mladinsko-gledališki književnosti zaradi toplo človeške misli o kruhu, delu, ljubezni in skromnosti; osvojila bo vsakogar, ki bo skušal vsaj nekaj trenutkov biti otrok!

Mislim, da bi bilo lepše in bolj prav, če bi babica začejala pripovedovati takole: „Nekoč bo, morda že jutri...“

Rado Jan

Dedkovi palčki

Zima je in vsi že veste,
da pozimi brije mraz,
da nam sneg zameta ceste,
da je čas kolin, klobas,
da zakoljemo prašička,
ki je debel kakor sod,
k sankam vprežemo konjička,
da nas pelje na sprehod,
da po ledu se lovimo
in okrog snežnih mož,
in da okna celo zimo
polna so ledenih rož.

A nekje so drugi kraji,
daleč, daleč kraj sveta,
tam, kjer v tihih snežnih gajih
dedek Mraz svoj dom ima.
Tam kristalne so palače,
v teh palačah do vrha
naložene so igrače,
ki jih dedek pripelja
v vsako vas in vsako mesto
sredi belih zimskih dni,
kadar jelko kot nevesto
Novo leto okrasí.

V daljnji dedkovi palači
drobni palčki bivajo,
so krojači in kovači,
kujejo in šivajo,
peki so in slaščičarji,
ki police pečejo
in z velikimi loparji
preste iz peke vlečejo,
in še mnogo teh stvari
vse od jutra do noči,
da ko dedek gre na pot,
mu ne zmanjka teh dobrot.

Kmalu spet bo tisti čas,
ko prišel bo dedek Mraz.
Na dobrote mislimo
in težko že ga čakamo.

Kajetan Kovič

Sprevod dedka Mraza

Zajčki-kurirji so davi pritekli
z dobro novico v vse kraje sveta:
„Bela kočija iz devete dežele
z iskrimi vranci na pot je odšla.“

Pa so že tu trobentači medvedki,
nove novice, nove vesti:
„Dedek na meji devete dežele
kočijo je menjal za hitre sani.“

Brž za medvedi na mestnem se trgu
s trojko ustavil je bobnar-lisjak:
„Škornje na noge, kučme na glavo!
Dedek bo tukaj še preden bo mrak!“

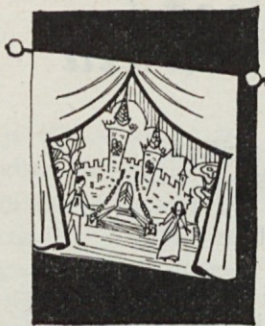
Kaj je mogoče? Kakor raketa
dedkova vprega že semkaj vihra!
O, in za njo — to je cela kolona,
saj se je niti prešteti ne da!

Sanke pri sankah! Palčki vozniki
vajeti varno v desnici drže,
z levo pa trosijo šope balonov,
da je kot trata spomladi polje!

Ej, in Sneguljčica sredi med njimi
v zlatem kožuhu in zlatih saneh
vozi veliko, ovenčano jelko
z zvezdo srebrno v zelenih laseh.

Dedkove sanke so pravkar prispele.
K njemu stopimo in na ves glas
skupaj zapojmo in zapešimo:
pozdravljena jelka in dedek Mraz!

Kajetan Kovič



Franu Mitčinskega
ob ilustracijah Saša

Nekoč sta živela na našem koncu sveta mati Marta in sin Stanko. Preživljala sta se iz rok v usta, kakor je pač naneslo. Stanko je nabiral suhljad v gozdu in jo nosil prodajat v mesto. Za beliče, ki si jih je prislužil, je navadno kupil hlebec kruha in ga prinesel domov bolni materi.

Zgodilo pa se je lepega dne, da je domov grede iz mesta naletel na pastirje, ki so kamenjali mladega kužka. Zasmilil se mu je v dno srca, in ko so pastirji dejali, da mu dajo kužka za hlebec, ni kar nič okleval. Dal jim je hlebec in se tako s kužkom vrnil domov! Mati se na fanta ni hudovala, hudo pa ji je le bilo, ker je vedela, da niti skorjice kruha ni pri hiši.

V tej stiski se je Stanko domislil, da ima nekaj prihrankov in dejal materi, da bo zanje kupil kruha, da ne bosta lačna na ta srečni dan, ko sta dobila v hišo novega druga — kužka, ki ga je Stanko krstil za Zvestina.

zgodba o Mogočnem pristanu
 Kumpa pripoveduje Rado Jan





Stanko se je še tisti dan napotil po kruh v mesto. Nazaj grede je spet naletel na fantine, ki so trpinčili mlado muco. Spet je zamenjal kruh za ubogo žival. Sosedovi otroci so se muce zelo razveselili, krstili so jo za Lizo. Tudi mati se ni preveč jezila — vseč ji je bila ta fantova milosrčnost. Le zaradi kruha so bile težave, no, naposled se je Stanko domislil, da si bo pri peku izposodil hlebec kruha za butaro, ki jo bo naredil in zanesel v mesto naslednji dan. Rečeno storjeno. Spet se je odpravil Stanko v mesto in spet je srečal na pašniku pastirje, ki so pravkar hoteli sežgati kačo v ognju. Zasmilila se mu je, pa jo je spet odkupil od pastirjev za kruh.

Poslovivši se od pastirjev je Stanko spoznal, da s kačo ne more domov, pa še brez kruha povrhu. Pri prvi skalnati razpoki je kačo izpustil...



Toda jojmene: skala se je odprla in tisti hip so se pojavila pred njim neznana vilinska bitja, in z njimi kačja vila Dragomila, ki ji je pravkar rešil življenje. Vsega prestrašenega so vile povabile Stanka v svoje podzemeljske hrame. Razkazale so mu podzemsko bogastvo in ga hotele obdariti z biseri, zlatom ter srebrom. Stanku pa ni bilo do dragocenosti. Mislil je le na mater in pa na to, ali bo dobil nov hlebec ali ne.

Kraljica vil, ki je spoznala, da v Stankovem srcu ni prostora za lakomnost, se je zato odločila, da izroči prav njemu mogočni prstan. Zaupala pa mu je tudi njegovo skrivnost. Hip kasneje so trije škratje prinesli gospodarju mogočnega prstana velik hleb kruha: z njim se je Stanko odpravil domov.



Tisti čas — Stanko je pravkar nasitil sosedove otroke z vilinskim kruhom — je prišel skozi vas car Aleš s princesko Vijolo, svojo hčerko. Že v rani mladosti jo je zapisal Devetemu kralju v zameno za zlato, ki mu ga je bil le-ta posodil. Princeska pa se je Devetega kralja branila. Tudi njenemu presvetlemu očetu ta reč ni bila po godu. Toda zlata ni imel, da bi ga povrnil Devetemu kralju — obljuba pa dela dolg. Žalosten je pripeljal hčerko na mejo, da jo izroči kraljevim odposlancem.

Sredi največjega veselja je planila v izbo gospe Marle — Stankove mame — gospa Evfemija, roj. Prezeljtajg in vsa razburjena povedala, da se je moralo nekaj zgoditi. Hitro za njo pa je na vso sapo prisopihal kraljev strežaj in naprosil gospo Marto, da bi pripravila posteljo, ker da

je princeska omedlela — bojda od samega strahu. Prestrašila se je črnih odposlancev Devetega kralja, ki so jo prišli prevzemat na mejo. Gospa Evfemija si je dala sila opraviti s tem, da bo sama kraljevska visokost stopila v tako skromno hišo. Na tihem je že premišljevala, kako bi se kralju in njegovim prisklednikom prislinila. Povejmo pa tudi čisto naravnost, da jo je bilo sram, ker bo morala cesarska Visokost v tako revščino.

Stanku, ki se svojega skromnega doma pred nikomer ni sramoval, še na misel ni prišlo, da ima mogočni prstan, ki mu pri priči lahko spremeni rodni dom v najlepši grad na tem svetu. Prikazala se mu je vila Dragomila in ga opomnila nanj. Vse ostalo so napravili škrajte. Princeska je bila prisrčno sprejeta.

Cesarska Visokost, ki so jo tako lepo sprejeli, pogostili in ji izkazali še druge časti, si ni mogla kaj, da ne bi pokazala svoje hvaležnosti. V cesarski prenagljenosti je car Aleš pozabil, da je nerodno, če človek preveč obljubi. Toda kakšen cesar pa je to, če ne more izpolniti želje svojemu podaniku. Dal mu je na izbiro, naj si zaželi kar koli hoče. In Stanko, ki mu je bila princeska na moč všeč, je krátkomalo dejal: „Cesarska cesarost, svojo hčer — presvetlo princeso mi dajte za ženo!“

Ministra Rigomir in Rogoslav, ki sta bila dotlej še kar nekam prijazna, sta postala trda od groze in nista Stanku privoščila lepe besede več, pa tudi kralju ta reč ni bila všeč, toda besedo je treba držati. „Če si cesar ali berač, pod gotovimi pogoji, seveda,“ je pristavil minister Rogoslav.

Stanko se je pogojem rad odzval in jih tudi izpolnil, še preden je zašlo sonce! Car Aleš je dobil deset vreč zlata, princesa pa povsem nov grad — še cesar sam ni imel takega.

Zdaj pa vas vprašam, dragi bralci, kateri kralj ne bi hotel imeti takega zeta? Kaj pa princeska? Prav nič ni bila vesela vsega, kar jo je doletelo. Postala je žrtev druge kupčije. Stanko je bil ob tem spoznanju ves pobit. Spomnil se je usodnega obiska v vilinskih hramih pod zemljo. Vile so mu takrat povedale veliko skrivnost življenja. „Šrcu vlada



le srce!“ Ljubezni ni mogoče kupiti z denarjem! Spoznal je, da je prekršil vilinski zakon in ob tem spoznanju je bil ves skrušen in nesrečen!

Gospa Evfemija in njeni otroci so poslej ostali v službi na Stankovem dvoru. Tej ženski, ki jo je bil sam napuh, nikakor ni šlo v glavo, kako da je ostala še vedno kraljeva pometačka in nič več. Tudi bivši gospodi okrog kralja ni šlo v račun, da so še vedno to, kar so bili. Sedaj, ko jim vlada takorekoč kralj - berač, to res ne gre nikamor. Grajske shrambe so se na debelo praznile...

V takem ozračju pa je nenadoma prišel v goste k kralju Alešu sam Deveti kralj. O tem, da je princesa Vijola



že poročena, ni hotel nič slišati. Tudi o poravnavi z zlatom se ni hotel zgovarjati. Začel je groziti, da bo z vojno in nasiljem prisilil kralja Aleša, da mu izroči hčer. Stanku je bilo tega dovolj, pa je nasvetoval slavnim gostom, naj pogledajo malce skozi okna. Pred očmi Devetega kralja je stala ogromna armada in Deveti kralj je moral spremeniti načrt...

Užaljeni napuh in nadutost Devetega kralja sta posihmal začela iskati novih poti k princeski Vijoli. Deveti kralj je z ovaduštvom in podkupovanjem začel spletkariti proti Stanku. Več vreč zlata je razmetal med ljudstvo,

da bi si pridobil zlagani sloves med siromaki. Minister Rigomir in Mehmed — zaupnik Devetega kralja — sta hitro pridobila na svojo stran gospo Evfemijo. Zavistna in nevoščljiva, kakor je bila, ni niti za trenutek oklevala. Kar nista opravile zavist in nevoščljivost ter užaljena nečimernost, to je storila lakomnost. Za dve mošnji denarja je izdala g. Prezeljtajg svoja dobra prijatelja, ki sta njej in njenim peterim otrokom neštetokrat pomagala in delila z njimi dobro in hudo.





Medtem, ko je zarota Devetega kralja spravljala Stankovo usodo v mrežo intrig, je Stanka zmirom bolj mučila tiha, skrivna bolečina. Rad bi se predal delu za ljudstvo, pa ni mogel, ker ga je nek skrivni občutek neprestano opominjal na to, da je prišel do sreče po nepravi poti, brez truda, potnih srag in prizadevnosti.

Princeska Vijola je v Stanku sicer videla rešnika pred nakazno podobo Devetega kralja, prav od srca vzljubiti pa ga vendarle ni mogla, saj je vedela, da si jo je pridobil z mogočno silo vilinskega prstana in ne z junaškimi deli



ter potrpežljivim upanjem... V tej veliki bolesti je Stanko izdal princeski skrivnost mogočnega prstana. Vpričo nje same ga je hotel odvreči v sinje jezero pod gradom. Nesrečen pripetljaj pa je hotel — princesa sama mu je prestregla roko — in prstan se je zakotalil na verando, kjer je zvedavo prisluškovala zarotniška svojat, med drugimi tudi Deveti kralj sam....

Nesrečna princesa je v trenutku spregledala, da je Stankova ljubezen resnična, dobrotna in srčna. Toda prepozno. Deveti kralj je nemudoma poklical škrate in jim ukazal, da uklenejo in odvedejo Stanka v suženjstvo. Odvedli so ga v daljno Deveto kraljestvo. Stanku ni bilo pomoči. Zaprt v temnem stolpu, globoko pod zemljo, v

palači Devetega carja je s hvaležnostjo v srcu in neustrahenim upanjem čakal na svojo princeso, ki ga je sedaj vdano in hrepeneče ljubila. „Gospa“ Evfemija, ta turška duša, ki je izdala vilinsko skrivnost Devetemu carju, je bila trdno prepričana, da jo bo car vzel s seboj. V zahvalo je bila deležna le njegovega lastnega posmeha in takih-le besed: „Izdajstva potrebujemo, izdajalcev ne maramo! Hoho!“

Komaj sta se Deveti car in njegov „notranji minister“ Mehmed pripeljala na dvor Devetega carja, že je začelo Mehmedu rojiti po glavi, kako bi se polastil mogočnega prstana. Se tisti dan so glasniki objavili mestu, da je





Mehmed zaprt v ječi! Prav taka kazen z izgubo glave pa da čaka vsakogar, ki se bo puntal zoper oblast Devetega carja.

Mehmed ni molčal. Sužnjema, ki sta ga peljala v ječo, je med potjo zaupal skrivnost oblasti — mogočnega prstana in ju nagovoril, naj se ga polastita ob prvi priliki: zlepa ali zgrda. „Izrabita priliko“, je pribil...

Nekega dne je v prestolno mesto prišla dokaj nenavadna karavana: cigan, maček in pes. Počenjali so take umetnije in vseh vrst vragolije, da so se na mah prikupili



užaljenemu ljudstvu, ki je z grozo in strahom izgovarjalo ime Devetega carja.

To so bili naši stari znanci: kuža Zvestin, muca Liza in kdo še? Princessa sama se je preoblekla v cigana in je prebrodila morje zaprek iz Zapadnega carstva v Deželo, kjer je umiral njen mož Stanko.

Ta čudna družbica se je že naslednjega dne podala na dvor in kralj spričo čemerne negotovosti ni prav nič okleval, da jih sprejme. Se več, kar nekam vesel je bil, da je prišel nekdo, ki bo ob njem lahko pozabil na moreče skrbi. Pray ta dan bi bil kmalu postal žrtev Mehmedove

zarote. Toda previden in pretkan, se je spet izmuznil neljubi usodi...

Še tisti dan so princeska kot „cigan iz Egipta“, kuža Zvestin in muca Liza dobili mogočni prstan. Kralj ga je iz strahu pred morilci skrnil pod stol, da ne bi bil vsem na očeh. In kdo, če ne muca Liza, je bila tista, ki ga je oprezovala pri tem skozi okno. Kasneje med plesom pa si je prilastila prstan... Prav tisti trenutek, ko je Liza „zmaknila“ Devetemu kralju skrivnostni prstan, se je na vratih pojavil ves blede in oslabelel od prestanih muk, v železne ukove uklenjeni Stanko. Kralj ga je bil dal pripeljati. Prisiliti ga je hotel, da bi se sam odpovedal roki svoje žene — princese Vijole. Toda Stanko tega ni hotel storiti. Vedel je tudi, da usmiljenje ni to, kar ljubezen. Če se bo princesa žrtvovala zanj, da bi ga izpustil, bi to pomenilo, da ga ni nikdar ljubila. „Ljubezen klije le iz ljubezni“, modro zavrača Stanko kraljeve zvodljive ponudbe. „Potem ti ni več rešitve!“ je zaključil kralj...

Z zavestjo, da je človek vendarle srečnejši z ljubeznijo v srcu, čeprav za zapahi, kakor brez nje na svobodi, je sprejel Stanko nase svojo novo usodo...

Ali glej! Kdo se plazi z bodalom v roki? To je Mehmed! Še korak, dva...

„Kralj, čuvaj se!“ je zakričal Stanko...

Kralj je prestregel Mehmedovo smrtonosno roko. Zdaj je postal nenadoma Stankov dolžnik. Priznal mu je svojo zablodo, še več, vrnil mu je svobodo. Ne samo njemu. Vse jetnike je izpustil iz ječ, vsem sužnjem je dal prostost...

Zvestin, Liza in princesa so se družno s Stankom vrnili v svoje domače kraje. „Vse bolje, kot v tujini, miška doma mi diši!“ je mijavkala Liza, ko so hodili proti domu.

Stanko je vrnil mogočni prstan vilam, zakaj spoznal je, da je ljubezen močnejša od prstana in njegovih moči.



Sotc
Kump

Stankov rod še danes živi pod Karavankami, na obeh straneh. Mnogi njegovi potomci so postali v zadnji vojni pravi ljudski junaki...

Tudi o prstanu pravijo, da je še vedno pri vilah... Bojda, da ga imajo vile tam pod Blegašem ali pod Matajurjem, ne vem povsem natanko. Najbrž kar vsepovsod. Dejal bi, da ga kar vsak lahko dobi, če je le srčen, korajžen in vesel...

O življenju in delu

Frana Milčinskega

Fran Milčinski, ki ga naša slovstvena zgodovina imenuje pisatelja satir in humoristične literature, je bil po poklicu pravnik — mladinski sodnik. Rodil se je 3. decembra 1867 v Ložu na Notranjskem. Njegov oče je bil Čeh, davkar, pisal se je prvotno in pravilno „Milčinsky“.

Osnovno šolo je končal v Ljubljani, pravne študije pa na dunajski univerzi. Petnajst let je delal v splošni sodni praksi v Škofji Loki, Radovljici, Litiji, na Brdu, v Idriji in Ljubljani.

Ves čas svojega pravniškega dela se je Milčinski živo zanimal za mladoletnike, za zanemarjeno in izprijeno mladino, s katero je imel neprestanega opravka v svoji sodni praksi. Ko pa so Milčinskemu leta 1905 dali referat za otroško varstvo, se je pričel sistematično ukvarjati s prestopki mladoletnikov. Leta 1906 je pri sodišču v Ljubljani ustanovil mladinski oddelek in kot varstveni sodnik prevzel tudi delo mladinskega sodnika. Leta 1907 je bil na prvem avstrijskem kongresu za otroško varstvo na Dunaju referent za kranjsko deželo. Pisal je referate in predavanja, v katerih je z iskreno zavzetostjo opozarjal družbo, kako naj skrbi za vzgojo zanemarjene, zapuščene in osirotele mladine. V letih, ko je pisal pravljice, je bil Milčinski ves živ in delaven na področju socialnega skrbstva. V svojih govorih je bičal družbene razmere kot glavni vzrok zanemarjenosti, učil je, kako pomagati, da bi se zlo čimbolj zajezilo. Iz svoje pretresljive poklicne prakse mu je zrastle tudi literarna pobuda in misel, da bi napisal slovenski mladini knjigo, ki bi jo privlačila, hkrati pa tudi učila živeti, kot vsaka dobra knjiga.

Kot pravnik se je Milčinski odlikoval s temeljitim strokovnim znanjem ter globokim, trdnim poznavanjem človeške narave. Kot odvetnik je moder, odkrit in čuteč mož.

Že v dijaških letih je Milčinski pisal humoristične črtice. Nato pa je stopil v službo in kot sam pravi: 10 let ni prijel za pisateljsko pero. Kasneje okoli l. 1900 pa je začel spet pisateljati, poklicu je ostal zvest vse do smrti. (21. oktobra 1932). Kot humorist in mladinski pisatelj je opravil veliko delo. Njegov humor se je najbolj uveljavil v ostri družbeni groteski. Z drastično satiro je spremljal naše politično, kulturno in družabno življenje. Pri pisanju za mladino se je nagibal k romantiki narodne pravljice, ki pa ji je rad dodal razumsko vzgojno rešitev.

Na tem področju so poleg pravljic pomembne njegove igre za mladino. S tenkim posluhom vzgojitelja je Milčinski odkril vrzeli na področju slovenskega mladinskega slovstva. In teh ni bilo malo. Tako je že leta 1913 doživel krstno predstavo Milčinskega „Volkašin“, pravljичna igra po narodnem motivu. „Volkašin“ je bil med prvimi izvirnimi odrskimi deli za mladino. Mladinska igra si je le s težavo utirala pot na deske narodnega gledališča v Ljubljani.

Kasneje je spisal še vrsto igrice za mladino (Mogočni prstan 1922, Martin Krpan mlajši 1922, Vesela igra o žalostni princesi 1923, Igrica o veseli nalogi 1924, Čudodelna roka 1930).

Slovenskim pravljicam je dodal še „Zgodbe kraljeviča Marka“ 1923 in priobčal po našem mladinskem ter revijalnem tisku zgodbe o Butalcih, ki so šele leta 1949 izšle v samostojni knjigi z ilustracijami Franceta Podrekarja.

Od vsega literarnega dela je najznamenitejša Milčinskega ljudska povest „Ptički brez gnezda“, ki je prvič izšla l. 1917. Našla je pot skoraj v vsako slovensko hišo in bila predvsem zrcalo staršem, mladim pa zabavno čtivo, v katerem so našli marsikak nevsiljiv in svarilen zgled.

S smrtjo Milčinskega je slovenski humor za dolgo dobo domala utihnil. Slovenska mladina pa je izgubila živahnega pripovednika, ki ji je s svojim pisateljskim delom vztrajno posvečal misel in skrb.

Kristina Brenkova

G L E D A L I Š K E V E S T I

Dne 3. januarja 1957 bo naše gledališče gostovalo v Drami SNG v Ljubljani z Linhartovim „Veselim dnevom“. To bo že tretja pot našega gledališča v osrednji slovenski gledališki hram.

V našem gledališču bo verjetno že v januarju gostovalo Mestno gledališče iz Celja. Natančne podatke o sporedu celjskih gledališčinikov bomo objavili pravočasno v dnevnem časopisju in radiu.

V okviru Linhartovih svečanosti za 200 letnico njegovega rojstva je naše gledališče z uspehom gostovalo v Linhartovem rojstnem kraju Radovljici pa še v Žireh in Gorenji vasi. Občinstvo je vsepovsod pokazalo veliko zanimanje za slavljenčevo delo.

S 1. oktobrom je bila kot šivilja redno nastavljena v našem gledališču tov. Dragica Hočevar. Želimo ji obilo uspeha pri delu.

Umetniški zbor PG je na skupnem sestanku dne 11. decembra izvolil nov Umetniški svet. Novi Umetniški svet sestavljajo: Laci Cigoj, Rado Jan, Jože Kovačič, Mirko Mahnič in Neda Sirnikova.

Komunalna
banka

61-KB-1 • Kranj

Vlagajte svoje prihranke
v Komunalni banki
Kranj,
ki vam obrestuje vloge
do 6 %.

Vloge so varno naložene
in tajne.

Izplačilo vlog je
zajamčeno

Gledališki list PG v Kranju - Predstavniki Lojze Gostiša

Odgovorni urednik Rado Jan

Ovitek je izdelal Saša Kump - Tiska tiskarna »Gorenjski tisk« v Kranju.

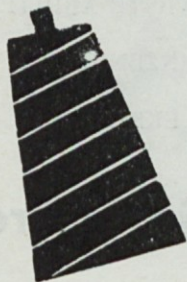
Naklada 800 izvodov - Rokopisi se ne vračajo - Telefon št. 355, 450

TISKANINA

Vam nudi
svoje priznane izdelke
v bombažnih in staničnih
tiskanih tkaninah v vseh
modnih barvah in deseni

Naše tkanine
so znane na domačem
in inozemskem tržišču
kot najkvalitetnejše po izdelavi
in trajnosti

Naročila izvršujemo točno in solidno



Telefon:
centrala 173,
komerciala 175

TOVARNA TISKANEGA BLAGA V KRANJU

s svojimi poslovalnicami:

ELEKTROINSTALACIJE

ELEKTROMEHANIKA

RADIOTEHNIKA

FINOMEHANIKA

GALVANIZACIJA IN

ŽELEZOSTRUGARSTVO

ELEKTROTEHNIČNO
PODJETJE
KRANJ

se priporoča svojim odjemalcem

Trgovsko podjetje „**MODA**“ - Kranj

*Vam nudi ugodnosti pri nakupu: CENA
KAKOVOST
IZBIRA*

galanterijskega, manufakturnega in modnega blaga

- IZDELUJE VSE VRSTE ARHITEKTNIH,
- URBANISTIČNIH
- IN GRADBENO-INŽENIRSKIH
- PROGRAMOV,
- NACRTOV TER EKSPERTIJ.



rojektivno podjetje v Kranju



ISKRA tovarna elektrotehničnih in
finomehaničnih izdelkov

KRANJ - Slovenija

proizvaja in dobavlja

Vse vrste avtomatskih telefonskih central. / Telefonske aparate — avtomatske namizne. CB namizne, induktorske namizne, poljske prenosne, ter vse rezervne dele. / Električne uro in urne naprave. / Tonske kinoaparature za filme 35 mm in 16 mm. / Električne vrtalne stroje EVS 1 Ø 10 mm in EVS 3 Ø 32 mm. Električne merilne instrumente — električne števec; instrumente za vgraditev z vrtljivo tuljavo ali z vrtljivim železom — voltmetre, ampermetre, elektrodinamične vatmetre; prenosne instrumente za obrat — voltmetre, ampermetre, vatmetre, merilce ozemljitve, univerzalne instrumente, linijske ommetre, preizkuševalce akumulatorskih celic itd.: precizne laboratorijske instrumente — voltmetre, ampermetre z vrtljivo tuljavo, elektrodinamične vatmetre; instrumente za kontrolo toplote — termoelektrične pirometre; pribor za električne merilne instrumente — tokovne transformatorje, ločene shunte, predupore itd.; / Električni avtomobilski pribor — avtodinamne, napetostne regulatorje, starterje, vžigalne tuljave, diname in reflektorje za bicikle. / Selenske usmernike po naročilu. / Instalcijski material — paketna stikala, priključne sponke itd.



Jelovica

MEDZADRUŽNI
LESNI
KOMBINAT

ŠKOFJA LOKA

TELEFON: 3-62 / BRZOJAVI : JELOVICA ŠK. LOKA
TEK. RAČ. 611-T-378 PRI NB PODRUŽNICA KRANJ

PROIZVAJAMO:

Stavbno pohištvo
Sobno pohištvo
Lesno embalažc
Lesene montažne hišice.
Furnirje vseih vrst
Vežane in panel plošče
Gradbene plošče »Jugolit«
in vse ostale lesne izdelke

INDUSTRIJA PLETENIN, ROKAVIC IN KONFEKCIJE



Telefon: 389 — Brzojavi: PLETENINA, Kranj

PLETENINA KRANJ

Zalaga vse trgovsko omrežje na celotnem
teritoriju Slovenije in ostale republike
s prvovrstno kvalitetnimi izdelki

»Ža vse letne čase — Kaj Vam najbolj paše?

Lepe pletenine, srajce,
pidžame in rokavice
od **PLETENINE** naše!»

Naša znamka:

Trikotna etiketa z kranjskim grbom
v obliki orla in enotnim napisom
PLETENINA Kranj



↓
INDUSTRIJA

B

BOMBAŽNIH

↓
IZDELKOV

Kranj

V PRIZNANI KVALITETI
IZDELUJEMO:

GRADEL ZA ŽIMNICE

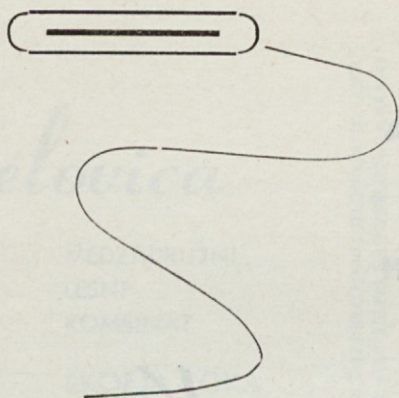
ČRTAST DAMAST GRADEL

V VSEH BARVAH - BLAGO

ZA POSTELJNINO

FLANELE, OXFORDE itd

»IBI« Kranj



TRGOVSKO
PODJETJE
ZA
GORENJSKO
NA VELIKO

Kokra

KRANJI

MANUFAKTURA
GALANTERIJA
NA VELIKO

Priporočamo se za nakup!

★
TOVARNA ČEVLJEV

Alpina ŽIRI

Nudi svojim kupcem
prvovrstne izdelke
od smučarskih
pa do vseh vrst
športne obutve

Kupujte čevlje znamke

Alpina

ŽIRI

Delikatesa

TRGOVINA Z DELIKATESNIM
IN KOLONIALNIM BLAGOM
MAJSTROV TRG 1

Odprta vsak dan od 6. do 22. ure

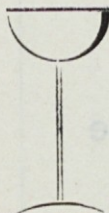
Buffet

odprt dnevno
od 6. do 22. ure

Bar Biser

odprt dnevno, razen
ponedeljka
od 20. do 4. ure

Kranj



Po predstavi obiščite

„Biser“ bar, ples

Za obisk se priporoča

Delikatesa - Kranj

4

GLEDALIŠKI
LIST
PREŠERNOVEGA
GLEDALIŠČA
KRANJ
LETNIK VII.
SEZONA
1956 - 1957